

Inserati se sprejemajo in veljajo
tristopna vrsta:

3 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
16 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se
cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo

Naročnino prejema opravništvo
administracija in ekspedicijska na
Starem trgu št. 16

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:
Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " " "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:
Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Bregu nikna
št. 190.

Izhaja potrikrat na teden in sicer
v torek, četrtek in soboto.

J. J. Strosmajer.

I.

Prezvzvišeni gospod Josip Juraj Strosmajer razposlal je svojemu duhovstvu pastirsko postno pismo, napisano z duhom in ognjem, kakor samo veleumi pišejo, pravi „Kat. List Zagreb.“, po katerem je poslovenjena poslanica njegova, žalibože v njem le deloma priobčena. Poslanici predmet je ljubezen (ljubev ali ljubva) premišljevana s trojega gledišča: 1. kar nam v našem medsebojnem življenju nalaga; 2. kar nam nalaga glede ljudstva in naroda; 3. kar nam nalaga glede onega dela našega naroda, kateri z nami ne živi v cerkvenem občevanju.

Govoreč o ljubvi, ktera ima vezati svečenstvo ali duhovstvo s škofom (biskupom), veli o sebi: „Ne misli nikdo, da ktera beseda gorje izustjena znači tugovanje. Jaz sem evo (glejte) že 26 let v teh biskupijah in na nikogar se na svetu potožiti ne morem. Morem reči, da so me ljudje od početka plašili po izkušnji prešnjih časov tudi z onim: in propria venit et sui eum non receperunt. Ali hvala Bogu, vse to se ni vresničilo. Jaz sem vedno toliko ljubezni in spoštovanja vžival od bratov svojih duhovnov, da ne morem zato dosti zahvaliti se Bogu in duhovnom, kateri so s svojo ljubeznijo in dobroto storili, da mi je jarem Gospodnji sladak in breme njegovo vedno bilo lahko. Za ta neizrekljivi dar hvala najprej Bogu, od katerega prihaja vse dobro, potem pa vam duhovni bratje. Jaz se tudi v prihodnje

priporočam vaši ljubvi, dobroti in vztrpljivosti; in prepričani bodite, da je moja najprva skrb, da vam ljubezen in dobroto o vsaki priliki povračujem z ljubeznijo in dobroto. Svojo za-devo z vami sklepam v dve besedi. Prva je ljubezen bratovska. Kedar je Gospod blagovolil mene dasi nevrednega in nedostojnega bratom postaviti na čelo, in mene svoje moči in svoje ljubezni narediti delitelja, jaz ga vedno iz vsega srca in iz vse duše molim in prosim, da mi vzame iz njedrija srce moje, in da mi dodeli sveto srce svoje, da brate svoje ljubim s tisto ljubeznijo, s ktero je on ljubil aposteljne in učence svoje. To je vsakdanja molitev moja in prizadéva moja, in verjemite bratje, ni je na tem svetu večje radosti za me, nego kedar priliko imam ljubezen skazati ktemu bratu in radosti njegove postati deležnik. Jaz sem na tem svetu najbolj ljubil dobro majko svojo, kateri za Bogom imam zahvaliti, ako je kaj dobrega v meni; ljubil sem ranjkega brata svojega; ali verjemite mi bratje, da mi se kdaj prigodi, kar se je nekdanj prigodilo zveličarju našemu, da so mu namreč, kedar je ljudstvo kupoma sililo k njemu, oglašili, da so ondi majka in bratje, kateri z njim želijo govoriti; jaz bi želel s tistim srcem in s tisto resnico na vas gledeč odgovoriti, kar je Gospod odgovoril glede množice: „To je mati moja, to so bratje moji.“ Jaz čem se tega držati do smrti. —

Druga beseda, s ktero jaz zapopadam raz-mero svojo do vas, je živa želja, vam pri vsaki priliki biti na službo ali postrežbo. Da, škof

je oče, brat in prijatelj svojih duhovnikov; ali je vjedno (ob enem) tudi sluga njihov itd.

Govoreč o ljubezni, ktera ima sklepati duhovnika z narodom, toži škof, da so duhovni, kateri te ljubezni v prsah ne nosijo: „Greši duhovnik hudo proti svetemu poklicu svojemu, kedar ljudstvo svoje, ktero se k njemu zateka v svojih potrebah, sprejema neprijazno in odurno. Ljudstvo prihaja v svoje in k svojemu. So nevztrpljivi svečeniki, katerim ljud nikdar prav ne pride. Dojde li zjutraj: zakaj si mi došel tako zgodaj? Dojde li opoldne: kaj mi mirno še obedovati ne pustiš? Dojde li na večer: kam čem v noč, da zavoj tebe si glavo ubijam? Siromašno ljudstvo nikdar prav ne pride, vselej je krivo in zopet krivo. Oh bratje moji, ne varajmo (motimo) se, ni to duh Jezusov. Jaz ne najdem nikjer v sv. evangeliju, da bi Jezus ljudstvo bil sprejemal neprijazno in osorno; in na sirote je vselej še posebno pazil. Nekterim duhovnom je naše ljudstvo odveč prosto in surovo, odveč neskladno in nečedno. Ah bratje moji, (ako je tako, kdo je temu kriv? Kaj je tudi doslej v resnici storjeno, da nam ljudstvo bode krotkejšo in bolj uglajeno? Mi smo vsi nezrelo grozdje jeli, pak se čudom čudimo, da so nam zobje otrpnili in otopili. Pa kaj ni nam, ki smo bolj uglajeni in vzobraženi, to dolžnost, da ga popravimo in vzgladimo s svojim blagim in ljubeznjivim obnašanjem? Kaj ni prav po tej sveti božanstveni veri, ktero mi oznanujemo, ktera more iz kamena iztesati sinove Izraelove, ktera človeka, kedar se dostojno po njej ravna,

Krimska vojska (1853—1856.)*

Pisal J. Steklasa.

V velicih prevratih l. 1848 in 1849 pre-trpele so skoraj vse evropske države hude udarce, samo Rusija je bila ona srečna država, koje duh prekucij ni okužil in oslabil; zatoraj je pa tudi mislila, da jej je udarila ura, ko se ima izvesti njena največa in najplemeniteja namera, namreč osvoboditi krščanske narode izpod turškega jarma ter svojo oblast v teh pokrajinah podonavskih razširiti. Car Nikolaj I. Pavlovič, (1825—1855), ki je vedno na orientalno vprašanje mislil, sklepal je iz evro-pejskih odnošajev, da je prišel vgoden čas, ko se ima to podvzetje izvršiti. Francoska, kjer je ravno Louis Napoleon zasel cesarski prestol, bila je videti po notranjih preprih in borbah iztrošena ter bolj z vredjevanjem svojih lastnih zadev zabavljena, nego da bi se vtaknila v neizvestna podvzetja. V Englezkej, kjer je bila vsa državna modrost, kakor še dan-danes ta, da se Turška ne sme Rusiji prepu-

stiti, imel je car Nikolaj takrat tako vplivne privržence, posebno ministra — predsednika lorda Aberdeena, da se je čvrsto nadejal sporazumljenja s to pomorsko vlastjo. In ker je englezki narod mrzel Napoleonu III., mislilo se je, da se ne more zveza med tema dvema narodoma skleniti; poedini pa ne bi mogel Rusiji nič hudega storiti. Avstrija pa je morala ruskemu carju hvaležna biti za pomoč v ogerskej vojski, in o vernosti Pruske bil je car sam osvedočen. Turška država pa je bila vsaki dan slabeja in že skoz in skoz gnjila, in car Nikolaj je sultana zatoraj imenoval „bolnim možem“ ter se smatral njegovim dedičem v vseh njegovih pokrajinah. Vrh tega pa se je približevalo leto 1853, in po nekem starem prerokovanju bi imel ugasniti mesec za vekomaj, saj je skoz 400 let v Evropi vladal. Vse je kazalo, da se bodo želje cara Nikolaja spolnile; ali Evropa je sramotno delo počinila, kajti branila je svojega poprejšnega največega sovražnika ter hotela še nadalje gledati, kako siromašni narodi žalostno zdihujejo pod okrutnim jarmom turškim.

Nekega dne se razgovarja car Nikolaj z englezkim poslancem v Petrogradu, s Sir Hamiltom Seymourom, ter mu reče, da se on noče boriti za Carigrad, ali da ga vendar tudi

nobenej drugej vlasti ne bi prepustil, ko bi prišlo do boja. Ravno tako mora on tudi zanikati, da misli obnoviti bizantinsko carstvo ali pa povečati Grško, on le svetuje, da postanejo Srbija, Bosna in Bolgarska samostalne državi pod pokroviteljstvom ruskim, kakor so podonavske kneževine, Englezka pa najdobi Egipt in otok Kandijo. Pristavil je tudi, da vse to je odvisno samo od sporazumljenja med Englezko in Rusijo; drugih vlasti ni treba niti vprašati za to. Ali englezko ministerstvo se ni hotelo v to podati, kajti tolmačili so si te predloge tako, da bi z ruskim pokroviteljstvom nad Bolgarijo počasi ruska moč osvojila ves grški polotok, zaradi Egipta pa da bi se vnela gotovo vojska s Francosko. Zatoraj je englezka vlada odbila vse ruske predloge ter po svojem kramarskem mnenju trdila, da turška država ni res tako gnjila, kakor se misli. Tudi Francoska, ki bi se imela po mnenju Nikolajevem povečati na škodo Nemčije, ni hotela sprejeti omenjenih predlogov. Englezka in Francoska ste se bale Rusije, da bi se mogla še bolj povečati, zatoraj ste hotele to na vsak način zabraniti, in to z neizmernimi stroški, kar bomo kasneje videli.

Tukaj moram vplesti neke zadevice še pred iztočno vojsko. Francoska namreč je imela

*) Ker so sedanje zmešnjave na iztoku nasledki krimske vojske, zato priobčujemo ta člančič za one čitatelje, katerim je ta vojska manje poznata, da bodo mogli o teh iztočnih odnošajih bolje soditi.

pretvori v pravega angelja, kateri je vprav naloga, da starega Adama v nas umori, pa novega vzbudi po podobi in priliki Jezusovi — kaj ni to lastno njej, da deluje na srce in dušo našega ljudstva, da bode blaže, bolj uglajeno in dobro? Da, in stokrat da, ali mi imamo biti sal terrae et lux mundi, svetlo božje in sol zemlje, da mu um in pamet razsvetlamo, da mu srce ovarujemo vsake pokvarjenosti in popake.“ —

V srce prav res sega, kako škof dokazuje dobroto našega ljudstva: „Da ga vaši ljubezni in dobroti priporočim, dopustite, da nekaj navedem iz svoje lastne izkušnje. Primeri se kterikrat, da se župnik pregreši, da se s svojim ljudstvom spre in da pade v grde in težke nezgode. Na svetu in med ljudmi se to primeri in ni je zamere, samo ako se skesamo in spokorimo, in angeljem božjim napravimo ono veselje, katero nad grešnikom spokorjenim vselej imajo; ali kaj dobri naš ljud, kedar izve, da se proti njegovemu župniku ostro kani postopati? Evo ga k starešini svojemu, mislil bi človek, da se pritoži, da župnika ovadi; pa ne, bratje svoji, ne, takega oponašanja ne prenaša plemenita in dobra duša njegova. Glej ga, ne da vpije: križaj, križaj ga (propni), nego glej ga, da z vsim žarom predobrega srca svojega poprosi starešino, da župniku njihovemu oprostí. Ne otimajte nam ga, ne sramotite nam ga; grešil je, res, ali smo vsi grešniki, pak nam Bog odpušča; grešil je, pa je sicer dober, nam je toliko ljubezni skazal, da mu radi odpustimo vsako razžaljenje. Ako je kazniti, prosimo, nas kaznite, toda pastirju našemu prizanesite. Oh, bratje moji, verjemite mi, da sem jaz pri takih prizorih večkrat pred Bogom in Zveličarjem svojim od radosti kakor malo dete se zjokal in iz vsega srca zavpil: Bog dobri, Bog neumrjoči, kako je dober in plemenit narod, ki si mi ga izročil! Daj mi milost, da bodemo vsi duhovni ravnali se po dobroti in vrednosti njegovi.“ —

Vsako pravo krščansko srce neizmerno oveseliti more pa ono mesto, kjer govori škof o zedinjenji cerkvá: „Obstoji že v cerkvi naši društvo od sv. očeta našega Pija IX. odobreno in blagoslovljeno, katero vedno moli, da se dve

cerkvi zapadna in iztočna, ali ker se iztočna danes skoro vsa stiče v slovanski, da se slovansko-iztočna cerkev spravi z zapadno, in da se med njima povrne spet ono sveto edinstvo, katero je Jezusu v poslednji njegovi molitvi tolikanj ležalo na srcu. Spodobno je, bratje moji, in jaz želim, da se tudi mi v duhu vsega tega, kar sem doslej rekel, tej sveti nameri in temu blagemu društvu pridružimo. Jaz sem v ta namen posebej osnoval zaklad, da se vsled njega bode vsaki mesec vsaj enkrat v semeniški cerkvi pred altarjem neomadežanega spočetja Device Marije v prehvaljeno svrhu sv. maša pela in v njej za povrnitev sloge in edinstva med iztočno in zapadno cerkvijo in za slogo in edinost naroda našega ona molitev, katero je molil nekdanj Jezus sam, ponavljala ter Jezusu pri sv. daritvi pokladala na srce, da jo on zopet in zopet daruje večnemu očetu svojemu, nebi li pohitrili in pospešili se oni potje svetega edinstva, katere Bog v svoji roki drži, da jih v svoj čas očitno razodene na svojo večno slavo ter človeštvu na neizmerno korist. Vstanova ta se bode v posebnem pismu priobčila častnemu duhovstvu. Samo po sebi pa se razumeva, da se omenjena pobožnost sčasoma prenesti ima v stolno cerkev, ktera je živi znak (symbol) svete edinstva, kajti je posvečena glavarju apostolskemu, in se v njej med pomenljivimi znaki in slikami, katere se nanašajo na življenje in moč in vrhovno oblast sv. Petra, z zlatimi črkami čitajo in krščanskemu srcu priporočajo besede: Ti si Peter in na to skalo hočem zidati svojo cerkev in vrata peklena se ne bodo premagale.“ —

Hermanov govor

(o siromaški postavi v državnem zboru 23. febr.)

(Konec.)

Pa tudi sistem svojega vzroka nima sam v sebi, ampak v tem, da se centralno vodstvo oprostuje tistih dolžnosti, ki jih naklada pravna postava. Če na Dunaju kaj store ali opuste, še prašajo ne, če je to tudi prav. Tudi se ne drže in ne obračajo do pravičnih, ampak dopada se jim, narodom, namesto ljudske koristi pospeševati in nasprotje poravnati,

že od nekdanj nekako varstvo nad katoličani v Palestini. Počasi pa so Greci mnogo teh pravic Latinom oteli ter jih popolnoma izključili iz tako zvanih devet svetih mest. Louis Napoleon je branil svoje pravo, in Turška je popustila. Ker je pa s tem Turška Grke razžalila, zato si je smatral car Nikolaj za sveto dolžnost, da se mora potegniti za grške kristjane na iztoku proti postopanju Napoleonovemu na iztoku. Druge zadevice so bile pa radi Črnogorcev. Znano je, da Črnogorci niso nikdar priznavali vrhovnega gospodstva turškega nad seboj, in da se morejo laglje braniti proti svojim sovražnikom, zatoraj so prosili vselej pomoči v Rusiji. Turki pa so se bali, da bi mogla Rusija s pomočjo Črnogore prodreti v Turško, zatoraj so poslali proti Črnogorcem vojsko pod Omer pašo, ki je s svojo divjo vojno pustošil vse kraje v Črnej gori, kamor koli je prišel. Zdaj se vmeša pa Avstrija v to stvar, kajti ona ni hotela, da se krščanski narod kolje in pokončuje, pa ravno tako tudi ne, da se Rusi vtikajo, ter je poslala v januarju l. 1853 grofa Leiningena v Carigrad, ki je imel nalog Turške zagroziti, da bode Avstrija zasela Črnogoro, ako ne preneha precej vojska. Turška je popustila, samo da se Rusija ne bi v njene zadeve vplela.

Med tem pa je car Nikolaj mislil le na svojo veliko nalogo. Ne zmenivši se za zapadne vlasti in upajoč v vdanost Pruske in Avstrije, pošlje car Nikolaj februarja l. 1853 admirala kaeza Menčikova v izvanrednem poslanstvu v Carigrad, da zahteva za Rusijo verozakonsko pokroviteljstvo čez vse grške kristjane v turškem carstvu. Menčikov se je strašno mrzil Turkom ter je pokazal v vsem svojem ponašanju, da jih popolnoma prezira. 2. marca je prišel v sijajno sednico divana v haljini in s prašnimi črevlji. Se ve, da je to Turke razsrdilo in Fuad Effendi je izgovoril sledeče besede: „Ruski kolos misli, da Evropa ne bode videla njegovih lončenih nog, ako ima umazane.“ Na to ni nobeden nič odgovoril, in v sednici se je dalje razpravljalo, ali vse brez uspeha, kajti po koranu je zedinjena v turške državi cerkvena in svetovna vprava, in ko bi sultan odstopil ruskemu carju pokroviteljstvo nad kristjani, mogel bi se ta mešati vsaki čas v turske zadeve. Divan je zatoraj zavrgel Menčikovo zahtevanje; ali ruski poslanik je odšel iz Carigrada z grožnjami — (21. maja).

(Dalje sledí.)

življenje v državi kolikor mogoče greniti, in še tam napravljati težave, kjer jih ni bilo, kakor se je v novejšem času glede Tirolskega zgodilo! Ali so vedne volilne nadlege v neki drugi deželi morebiti pripravne pomnožiti ljudsko blagostanje in duhove spraviti?

Volja državne oblasti ni dobrohotna, ne pravna tedaj, tudi ni močna in veljavna, in to je pravi in najimenitnejši vzrok našega moralnega in materijalnega siromaštva, to je vzrok, zakaj da se v sovraštvu in neslogi drug od drugega oddaljujemo. Državno poslopje se mora majati, če nima podlage pravničnosti in pravičnosti.

Tudi narodi vedo, da zlega niso oni krivi, ampak da izvira od drugod, da so po vladanju v revščino prišli, in ne more izostati, da bodo zaradi trpljenja svojega tiste dolžili, ki so ga zakrivili, in ki imajo moč in dolžnost mu konec storiti.

Mi na Štajerskem bi si že vedeli pomagati ter pomanjkanju in z njim vred odrtiti v okom priti, če bi bili najprej oproščeni vezi centralistične vstave in nekakih temeljskih državnih postav, ki imajo itak le teoretično vrednost, praktično veljavo pa le tam, kjer služijo koristim ene stranke.

Mi bi bili praktični in bi v deželi najbrže ustanovili srednje velike okraje z eno samo gosposko za politične sodnijske, davkarske in notarijatske zadeve, kateri bi za gospodarske okrajne zadeve pridejali izvoljen okrajni zastop. Ta edina cesarska gosposka bi bila ob enem hraniino in posojilno društvo, katero bi iz prihranjenih vlog okrajnega prebivalstva, iz sirotinskih in vloženih denarjev in iz zalog deželnega zaklada dobilo potrebno glavnico ter bi imelo nalogo in bi tudi zamoglo okrajnim prebivalcem v zadregi vselej hitro brez posebnih stroškov in proti zmernim obrestim denarje posojevati. Vse okrajne, hranilne in posojilne blagajnice bi bile k vzajemni pomoči med seboj zvezane. Take okrajne gosposke bi bile zlasti kmečkemu stanu zopet podporne, kakoršne je svoje dni imel nad svojo grajščinsko gosposdo.

Okraju podložne bi bile občine, ki bi bile pa omejene na lastne občinske zadeve in na sodelovanje za javne vpravne namene. Nad okraji bi decentralizaciji in polajšanju prebivalstva, na korist kakor tudi za lažje nadzorovanje okrajev najbrže in sicer v vsakem krogu (Kreis) osnovali kresijsko gosposko s kresijskim zastopom za gospodarske zadeve kresijske.

Za to je seveda treba popolnoma sam svojega deželnega zbora in njemu na strani edinostne samostalne njemu odgovorne deželne vlade, ki bi z deželnim zborom in najvišjim potrjenjem prestrojila deželne gosposke. Okrajna oziroma kresijska in deželna gosposka bi izvrševale sklepe okrajnih, kresijskih in deželnih zastopov.

Če bi imeli samostalno, edinostno, pravno deželno vladno, ki ne bi ne sama delala krivice in bi je tudi drugim delati ne pustila, in ki bi zadeve deželne oskrbovala z ljubeznijo in in večjim spoštovanjem, imeli bi potem po njej tudi naven po pravičnem volilnem redu voljen deželni zbor, po njem pa pravične in primerne postave, in imeli bi dalje pravne višje in nižje gosposke, hitro vradovanje in po ceni na vseh stopinjah, dobrodejno prostoto in jasnost v vseh razmerah. Potem bi se tudi cerkvi in drugej narodnosti ne bilo treba pritoževati zaradi zatiranja in npravnost in mir bi zopet vladala v deželi.

To vse moramo pogrešati vsled sistema in trmoglavnosti, s katero se tistega držé.

Dokler vladar deželne zadeve oskrbuje z državnim zborom in državnimi ministri, namesto z deželnimi zbori in deželnimi ministri, kakor n. pr. v trojedini kraljevini, nikdar ne bomo prišli na zeleno.

Duhovit centralistični sistem ni in tudi ne nraven, ker se opira na posilstvo. Narodi ga niso naredili, in ga tudi zdaj nočejo. Politika centralističnega sistema je pa tudi brezsrčna in politično neprevidna, je za Avstrijo celo politika samoumora.

Tisti trenutek, ko se oficijelna Avstrija z pravostjo sprijazni, propade sistem, in to je glavna reč, vse drugo je manje važnosti. Tu ne pomagajo nič ne bogate žetve, ne colnina, ne siromaška pomoč. Tega tudi ne spremeni, če se obojno strankarsko ministerstvo narodom za hrbtom razgovarja o pogodbi, če se posameznim narodom v Cisli in Transli ne dajo njihove pravice. Saj v enomer delajo poskušnje, in včasih jako čudne, le tega nočejo poskusiti, kar edino more rešiti življenje.

Morda ni več daleč čas, ko bodo narode zopet potrebovali. Radoveden sem, s čim bodo v vojnem oklicu zaspalo rodoljubje narodov zopet oživili, in kako bodo opravičili milovanja vredno brezskrbnost, s katero so pustili, da so mirna leta v popolni nedelavnosti minula.

Morebiti jih dražijo nekatere večne pritožbe, toda dokler narodi tožijo in oporekajo, še vedno upajo. (Nemir.) Od tistega dne pa, ko umolknejo, več ne upajo in so nehali zanimati se za državo, ki je z vestjo in sramožljivostjo v očeh mnogih proč vrgla tudi pravico obstanka svojega.

Politični pregled.

V Ljubljani, 2. marca.

Avstrijske dežele.

V **ogerskem** zboru je minister Tisza za poslanca razodel vzroke, zakaj da je zopet prevzel ministersko predsedništvo. Za njim se je k besedi oglasil baron Sennyey, ki je poslanec povedal, zakaj da on ni mogel vladarju spolniti želje in sestaviti nove vlade. Nikakor namreč ni mogel prevzeti odgovornosti za določbe, ki so bile o novi pogodbi med prejšnjim ogerskim in dunajskim ministerstvom skoraj že dognane. Zlasti ga je skrbelo povikšanje colnine, vsled ktere se bode vse podražilo. Zato je cesarju odkritosrčno razodel, da ne more prevzeti častne naloge, če gre le za konečno dovršitev skoraj že dognanih obravnav, in da je za to poklican edini Tisza, ki je v ta namen takorekoč od naroda prevzel mandat in bi odgovornosti ne mogel odvrniti od sebe, če bi tudi odstopil. Še ojstreje je govoril Simonyi, ki je naravnost rekel, da odpoved Tiszova je bila le manöver, da je izvzemši vladarja nihče ni vzel v resnem smislu. Tudi je bilo jako sramotno, pravi, da je ogerski ministerski predsegnek čakal v predsobah parlamentarnih strank druge dežele. V ogerski zgodovini se nahaja marsikaka žalostna dogodba, ktere se pa deželi ni treba sramovati. Kadar se bode pa brala zgodovina ravno omenjenih dogodkov, bode rudečica obliha vsakega bralca. Tisza se je po vsej moči opravičeval, vendar bode imel z zbornico velik križ, ker mu bodo skrajni levičniki in desničniki skupno nasprotovali, kadar se bodo obravnavale dotične postavbe. Tudi v dunajski zbornici bo šla trda, zato notranja kriza ni odstranjena, ampak le odložena.

Vnanje države.

Pomirje med Srbijo in Turčije je boje dognano. Knez Milan je dotične določbe 28. febr. predložil narodni skupščini, ki jih je v tajni seji sprejela, potem pa je bila nemudoma sklenjena. Pravijo, da se je to zgodilo zaradi tega, da se zabranijo politične nepristojnosti, ki bi v sedanjem nevarnem času deželi veliko škodovala. „Obzor“ pa naznanja, da mu o sklepu narodne skupščine ni došlo nobeno poročilo. Tudi Črnogorci bodo neki kmalo sklenili mir s Turkom, in se je v ta namen pomirje podaljšalo za 20 dni.

Rusija bode tedaj sama prevzela naloge, ktere Srbija in Črnagora niste mogli izvršiti. Pisarilo se je sicer, da že razpušča zbrano vojno, a to ni res, in prevideni državniki trdijo, da Rusija ne more odjenjati, če se hoče doma in na vnanjem obvarovati velike škode. Rusija le čaka odgovora vnanjih držav na okrožnico ministra Gorčakova, bode pa potem najbrže precej dejansko pokazala, kaj bi po njenih mislih bilo najbolje. Iz Petrograda se poroča, da se general Ignatiev odpravlja na Dunaj, v Berlin in Pariz, menda da pospeši odločbo omenjenih vlad, ker dolgo ne bo mogoče čakati. Iz Turčije se namreč poročajo nove grozovitosti, ki so katoliške prebivalce okoli Bišca pripravile, da so zgrabili za orožje in pričeli boj s Turkom, s katerim se hočejo bojevati toliko časa, da bode ali njega ali pa njih konec. „Obzor“ poroča, da število teh katoliških vstajnikov znaša 700 mož.

Izvirni dopisi.

Iz R.... („Die Priesterinsulte“.) Pod tem naslovom je nek večji kat. list 7. februarja prinesel iz Dunaja inserat, po katerem se tudi po Dunaju klerikalni napadi „množijo in večidel ne pridejo v javnost.“ 29. januarja si je oni list dal iz Transleitanije poročati, kako se zlasti mladež sramotno obnaša, kadar ima s kakim duhovnikom občevati. Ker take reči tudi drugi listi še večkrat poročajo in bi morda vsak duhovnik o tem kaj povedati imel, mi je prišlo na misel, reč v onem večjem katoliškem listu pretresati ter sem mu poslal članek o napadih na duhovnike in njihovih odbitkih. Odbitek sem si jaz mislil v dostojni „civilni noši“. Na mojo poslanico in mojo misel, katero sem dobrovoljno vredništvu prepustil, da jo ali sprejme ali zavrne, mi vredništvo v četrtek 22. februarja odgovarja v listnici, da se ne zлага z menoj. S tim odgovorom ne morem po vsem zadovoljen biti, ker 1. vničuje dogodke, ktere je prej konstatiralo; 2. odgovarja animozno, zbadljivo; 3. ne odgovarja „tecto nomine“ pod ponujeno mu znamko, kakor je sploh v navadi in za kar se je izrazno prosilo; 4. se prezira dober namen; 5. je vredništvo neko tajnost objavilo, in 6. izreka svojo sodbo in ne pusti o duhovskih rečeh govoriti duhovnikom, če tudi minoriteti. —

Ker se mi je pred prijatelji opravičiti, bi rad v našem cenjenem „Slovencu“ svoj onemu vredništvu poslani dopis omenil. Pri svojem službovanju mi je bila prilika morda več kakor marsikteremu drugemu duhovnu občevati z mnogimi duhovniki različnih dežel in jezikov; zato vem, kako duhovni po večem mislijo govorijo in se nosijo in vem da se nosi velik del, če že nočeš, da bi rekel večidel, civilno dostojno „in itinere“ in „extra officium“ in to tudi škofje, prelati, kanoniki, toraj tudi višji duhovni.

V svojem navedenem dopisu sem prašal,

jeli so vsi napadi na duhovnike potrebni, in sem smatral, da se slobodno razločuje tudi med nepotrebnimi napadi „extra officium“, ki se lahko odvrnejo morda po civilni noši, in ki morda niso in „majorem dei gloriam“, in med napadi, ki se pripetijo v službi, in ktere vsak duhovnik voljno prenaša. Hotel sem nadalje omeniti v dopisu: a) nekega dogodka v Slovenjem gradcu l. 1875, zaradi kterega je dopisnik „Slov. Gosp.“ tudi ono nošo v prihodnje potrebno videl; b) za božjo čast neutrudljivega o. jezuita V., ki je pri svojih misijonskih bojah spodno-štajerske trge in mesta obhodil v civilni obleki mirno in to kot jezuit; c) različnost Avstrije pred in po nastopu sedanje ére, ki ne gleda tako spoštljivo na kolare ko nekedaj; d) različnost noše duhovnikov v Avstriji cislajtanski in po nemških deželah, kjer je bila civilna noša že splošna še pred kulturno borbo; še bolj to posnemajo sedanji prognani „reichsfeindi“; e) sporočilo ravno onega kat. lista o bavarskih razmerah do 20. dec. preč. leta, po kterih se najvišji zastopnik sv. Očeta civilno nosi v glavnem mestu bavarskem in je sploh občeno čislán, kakor tudi duhovni bavarski; f) švicarsko postavbo za klerike od l. 1875 o civilni noši, katero prognani škof spolnovati velevali; g) težje stanje nižjega duhovna od višjega; h) nasvetovana noša ne služi duhovniku, da bi se ložej med svet vmešal, temuč da bi si ložej stan in vero branil.

Tudi meni ni volja za-se se skrivati; če Bog dá, bom zmiraj gledal tudi po vnanjem častno zastopati svoj stan, kterega čislam čez vse, in vem, da mu ni stanu enakega z enakimi bremenami in enako odgovornostjo; po vnanjem — ker „de internis non judicat praetor, sed Deus.“ Ako bi se pa kje kak duhovnik škandalozno obnašal, je prašanje, bi li ne bilo bolje, da kolar skrije?

Ono vredništvo je v svojem odgovoru omenilo še druge reči, o kteri pa jaz v svojem za javnost namejenem spisu nisem besedice spregovoril, t. j. „klerikalne brade“; o tej sem omenil le v listu do vredništva, da se je tudi govorilo o njej kot o potrebi, katero bo pa prihodnost rešila; kar se pa vredništvu osebno in posebej pové, velja za tajnost, ki bi se ne smela prelomiti. Jaz za se mislim, da je ta druga reč pravno dopuščena — apostolska. — Moje geslo je: „Vse za večo duhovsko čast.“ Ako nisem pravih potov zadel, bodo to storili potemci, ali drugi zmožnejši duhovni bratje, samo da si priborimo večo čast, ktera je potrebna, če hočemo uspešno delovati! V.

Domače novice.

V Ljubljani, 3. marca.

(Deželni odbor) je v seji 24. febr. po naznanilu „Novic“ pretresal načrt postavbe za prihodnji deželni zbor o preuredbi § 82 deželne šolske postavbe od 23. aprila 1873, ki določuje, kam naj se stekajo zneski praznih učiteljskih služb. Tudi se je sklenilo, da se ponovljena prošnja Metliške občine zaradi prepovedi kastriranja živine po neizučeni rezarjih izroči c. k. deželni vladi.

(Kmetijska družba) naznanja, da je ruski lan prišel. Kdor ga je naročil, ga zamore takoj dobiti v pisarnici družbe kmetijske. Stari mernik velja 3 gl. 30 kr.

(V šitalnici) bo v nedeljo 4. marca beseda s sledečim programom: 1. Nedved — „Pozdrav Bledu“, moški zbor z bariton-samospevom, ki ga poje gosp. Pucihar. 2. Ferd. C. Fuchs —

Recitativ in arija za sopran iz opere „Guttenberg“ s spremljevanjem glasovira, poje gospa Odijeva. 3. „Kaj Valvazor kratkočasnega pripoveduje o starih Kranjcih in Kranjcih“ — berilo čitalničnega predsednika. 4. Belini — Velika arija iz opere „Sonambula“ za bariton-solo in mešani zbor s spremljevanjem glasovira; samospev, poje gosp. Vojteh Valenta. 5. Vogt — „Nachtgesang“, kvartet za gosli, violo in violončel, igrajo gospodje: Mayer-Haager, Stöckl, Valenta in Stiaral. 6. „Smetana“ — mešani zbor, arija za sopran in dvo-spev iz opere „Prodana nevesta“ s spremljevanjem glasovira; samospeve pojeta gospá Odijeva in gosp. dr. Rojc. — Začetek ob pol 8. uri zvečer.

(Koncert) bodo boje prihodnji teden napravile gospodičine Čampa iz Gradca s slovenskimi in nemškimi pesmami.

(O gozdih in pašnikih na Gorenjskem) imeli so v nedeljo zastopniki obrtniške družbe in pa 10 mož iz okraja radoljskega prvi razgovor, da bi se poravnal večletni prepir. Obe stranki ste razodevale dobro volje mirne sprave.

(Slovensko gledišče.) V letošnji igralni dobi boste še dve predstavi: 5. in 11. marca, in se bode v prvi ponavljala resna igra v 5 dejanjih „Marie-Jeanne“, in v drugi pride prvokrat na vrsto Scribe-jeva vesela igra v 5 dejanjih „Kozarec vode.“

(O preobloženih srednjih šolah) oglasil se je menda neki turški mufti v št. 47 ljubljanskega „Tagblatta“, ter v velemodrosti svoji predlaga, da naj se učencem v polajšanje na imenovanih šolah odpravi podučevanje veronauka in slovenskega jezika. Spis je tako pri-smojen, da se je kaj enacega dosedaj bralo k večem v — „Laib. Schulzeitung“, kar je pri nekterih zbudilo misel, da mora pisatelj tega članka v zvezi biti z grozno učenimi in kakor se je nedavno pokazalo, celo čudnega indijskega jezika zmožnimi patroni omenjenega lista. Turškemu buteljnu ne gre v glavo, čemu da bi se učenci, katerim se je v ljudskih šolah skoz štiri leta v glavo vtepal katekizem, še daljših 8 let učili krščanskega nauka. To je čisto nepotrebno, modruje „Tagblattov“ pi-sač, če ne celo neumno. Verske zvičajnosti ne spadajo v šolo, ki ima človeka pripravljati za resno življenje. Tudi se svet ne bo podrl, pravi, če se krščanski nauk na srednjih šolah opusti. Da „turški list“ tako piše, ki ne veruje ne v Boga, ne v odrešenika, ne v neumrjočo dušo človeško, ter namen človekov stavlja v slasten vžitek na tem svetu, se ravno ne čudimo. Toda katoličani teh resnic še nismo otrsli in podučeni po največjih modrijanih nekdanjih starih vekov, kakor tudi prepričani po občni zgodovini trdimo, da se moralni svet brez vere mora podreti. In da podučevanje v tako imenitnem in za resno življenje tolikanj potrebnem nauku na samih ljudskih šolah ne zadostuje, priča nam ravno „Tagblattov“ modrijan, kateremu se gotovo že več ne sanja o tem, kar se je nekdanj v malem katekizmu učil; sicer bi ne mogel pisati budalosti, kterej se mora smijati vsak šolski otrok. Če pa ne pozna najglavnejših resnic katoliške vere, se mu pač malo pristaje govoriti o verskih zvičajnostih.

Ravno tako revne pojme ima turški velikan o slovenščini, sicer bi ne mogel trditi, da se na naših gimnazijah mladina šolska ne uči družega kakor „jelen jelena.“ Ker sedanji učni red ne velja samo za srednje šole slovenske, ampak tudi za vse druge v Avstriji, bi se morala učencem v polajšanje nemških šolah dosledno izpustiti nemščina, na laških italijansčina, na českih češčina, na poljskih polj-

ščina itd., ker so se v teh jezikih dotični učenci že v ljudskih šolah učili brati, pisati, računati, govoriti in misliti, kar po nazorih Tagblattovega možiceljuja zadostuje učencem, katerim se je v srednjih šolah treba učiti drugih bolj važnih predmetov! Te čenče turškega modrijana zdele so se še g. profesorju Heinrichu tako bedaste, da se je v št. 49 „Tagbl.“ oglasil za — veronauk in slovenščino! Po njegovi misli bi na goraji gimnaziji zadostevale verske vaje in verski razgovori; vsaj bi morala prenehati tista osorna ojstrost (einschneidende Rigorosität), ki v mladih srcih prej zbuja stud nego pa ljubezen do vere, kakor se v veselje Heinrichovo na ljubljanski gimnaziji že godi; na spodnji gimnaziji pa tudi g. Heinrich zahteva učenje krščanskega nauka, ki naj bo pa tudi bolj podoben očetovskemu poduku, kakor se na naši gimnaziji tudi že godi, nego znanstvenim vajam. Tudi učenje slovenskega jezika, pravi g. Heinrich, se ne sme opuščati, ker je večini učencev naših materni jezik. Če bi bil pa on (g. Heinrich) doma kje tam ob izhodnem morju, bi ne bil srečen, če bi videl, da bi se v tamošnjih ruskih šolah njegov jezik nič ne gojil. Tudi nemški učenci naj bi se po njegovih mislih učili slovenskega jezika, toda prva leta bolj praktično z razgovarjanjem (Conversiren), na višji gimnaziji pa bi se morala slovenščina gojiti znanstveno, kar bi zanimalo tudi nemške učence tem bolj, ker bi bil poduk o poetiki in estetiki v soglasju s tim podukom pri razlagovanju nemščine. Dasi nas veseli, da se g. Heinrich poteguje za veronauk in slovenščino, moramo vendar le reči: „Šutor, ne ultra crepidam!“ Kajti g. Heinrich ni kompetenten določevati, kako se mora učiti krščanski nauk ali jezik slovenski, kakor bi se n. pr. on zavaroval zoper to, če bi hotel učenik krščanskega nauka ali slovenščine določevati, kako naj podučuje zgodovino ali stenografijo. Tudi nam je v zadostenje, da g. Heinrich pripoznava preobloženje učencev, katero bi se po pravem učilu (metodi) dalo jako zmanjšati, kakor hoče g. profesor prilično obširnejši pojasniti v „Tagblattu.“ Istina je tedaj, da je mladina v šolah preobložena s predmeti, in če bi hoteli Tagblattovemu modrijanu odgovarjati po njegovih nazorih, morali bi svetovati, da naj se najprvo opusti nemški jezik; to zahtevanje bi zamogli vsaj s tem opravičiti, da znanje tega jezika našim ljudem več škoduje nego koristi, ker jim priliko daje, da zamorejo brati take liste, ka-

kor je „Tagblatt“, kar jim v moralnem oziru silno škoduje. Toda mi nismo nasprotniki jezika nemškega, ki je kakor vsak drug jezik koristen pripomoček naobraženosti, mi smo le zoper nenaravno početje takih vrtoglavcev, kakoršen je Tagblattovec, ki hoče po vsej sili iz Slovencev napraviti Nemce ter čisto zatrei naš mili jezik slovenski, in ki pri vsaki priliki zasmehujejo našo deželo in narod, med katerim živé. Tudi omenjeni bedasti članek v „turškem listu“ ni mogel imeti družega namena, kakor dražiti katoliški narod slovenski, ker mora zakotni list vedeti, da se za njegovo kričanje v merodajnih krogih ne zmenijo. Kolikokrat so bili razni slovenski listi že zapečateni, češ, da dražijo in nemir delajo, kdo pa toliko draži prebivalstvo vseh pokrajin slovenskih, kdo narod vedno vznemirja z lažmi, obrekovanjem in psovanjem duhovščine in jezika slovenskega, kakor ravno „turški list“ ljubljanski? Pa se ve, da njemu je vse dovoljeno.

Razne reči.

— Slovansko pevsko društvo na Dunaji ima 5. marca prvo svojo letošnjo veliko koncertno besedo v cvetličnih dvoranah dunajskega vrtogradnega društva. Program je dokaj zanimiv. Peto se bode pet zborov. 1. „Dunte vetri“ (srbski), 2. Nitra (slovaški), 3. Kadrlja (ruski), 4. Popotnik (slovenski), 5. Ružinko (česki). Solo pojeti dve dami, namreč: Evženija Papriceva iz Moskve, Marija Krausova iz Kieva; na harfi igra gospica Zamarova, na glasoviru se producira gospica Šetžilova (Čehinja). Po koncertu prednaša vojaška godba pešpolka 4. pod kapelnikom g. Zubcem. Vstopnice dobe se po 1 gld. 50 kr. pri g. Dr. Lenchu, I. Bognergasse, 3, III. St., v „Slovanski Besedi. I. Dobilhofgasse, 9. in v kavarni Mayrederjevej. I. Rothenthurmstrasse, 27. Pri kasi velja vstopnina 2 for.“

Eksekutivne dražbe.

6. marca. 2. Andrej Mislej iz vel. Polja (624 gld.) v Vipavi. 2. Jože Pirc iz st. Terga (360 gld.) v Ložu. 2. Jan Martinčič iz Jezera (1130 gld.) v Ložu. 2. Jan. Meršnik iz Smerja (2150 gld.) v Bistrici. 3. Matja Brumen iz Knežaka, v Bistrici. 1. Boštjan Nemeč iz Bitinji v Bistrici.

Telegraficne denarne cene 2. marca.

Papirna renta 62,75 — Srebrna renta 67,65 — Zlata renta 74,20. — 1860letno državno posojilo 108,75 Bankina akcija 829 — Kredlitna akcija 149. — London 123,50 — Srebr. 113,40. — Ces. kr. cekini 5,93 — 20-frakov 9,89.

Žitne cene preteklega tedna.

(Za tiste, katerim nova mera in vaga še ni gladka, pristavili smo, koliko bi reči veljale po stari meri. 1 hektoliter znaša 3²⁶/₁₀₀ mernikov.)

Reči	V Ljubljani		V Novem mestu		V Kranji		V Mariboru		V Ptujju		V Ormužu		V Trstu		V Celovcu		V Zagrebu	
	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.
Pšenice (hektoliter mernik)	10	24	10	50	10	—	9	—	8	80	7	32	—	—	9	88	9	—
	3	14	3	22	3	7	2	76	2	70	2	25	—	—	3	4	2	76
Reži (hektoliter mernik)	6	50	6	60	8	—	6	30	6	—	6	18	—	—	7	90	6	80
	2	—	2	3	2	46	1	94	2	84	1	89	—	—	2	42	2	9
Ječmena (hektoliter mernik)	5	30	5	—	4	86	5	29	5	20	5	70	—	—	5	30	6	—
	1	63	1	54	1	49	1	60	1	60	1	75	—	—	1	63	1	84
Ajde (hektoliter mernik)	5	85	5	50	5	52	5	10	5	20	4	88	—	—	5	36	4	80
	1	74	1	76	1	70	1	57	1	66	1	50	—	—	1	64	1	47
Prosa (hektoliter mernik)	5	36	5	80	5	20	5	20	5	—	7	80	—	—	4	46	6	30
	1	65	1	78	1	60	1	60	1	60	2	40	—	—	1	37	1	85
Turšico (hektoliter mernik)	6	80	6	50	6	60	5	20	5	30	4	80	—	—	4	86	5	80
	2	9	2	—	2	3	1	60	1	60	1	47	—	—	1	49	1	47
Ovsa (hektoliter mernik)	3	90	3	50	3	90	3	60	3	40	2	92	—	—	3	27	3	70
	1	19	1	8	1	19	1	10	1	4	—	90	—	—	1	—	1	13